

طرح ایجاد بستر تبادلات شانگهای و اورآسیا
(سازمان تسویه شانگهای)

نویسندگان
اکرم محمد شریجیان
خانم مریم معین

ناظر
دکتر علی قاسمی و دکتر داود نصرانیان

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

نام کتاب: طرح ایجاد بستر تبادل اطلاعات بین کتابخانه‌ها و اورآسیا
(سازمان تسویه شائکهای)

نویسندگان: دکتر محمد شیرجیان، دکتر فریدون مند...

ناظر: دکتر علی قاسمی و دکتر داود نصرآبادی

انتشارات: آوان جنوب

طراح جلد و صفحه آرا: زهرا سالمی نژاد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۸

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۷۷۸-۸-۲

فهرست

- ۱۱ مقدمه
- ۱۳ ۱- تبیین سیت طرح
- ۱۹ ۲- ضرورت جنبه های اهمیت طرح
- ۱۹ تضاد استراتژیک ایران و بلوک شرق با بلوک غرب
- ۲۴ نیاز بلندمدت شرق و انرژی در عین در اختیار داشتن
- ۲۵ منابع سرشار و پایدار انرژی در ایران
- ۲۶ نیاز ایران به مشتریان پایدار برای فروش نفت
- ۲۶ نیاز ایران به تکنولوژی و کالاهای سرمایه ای
- ۲۷ حجم بالای تبادلات مالی ناشی از تبادلات بالاریزی بین ایران و بلوک شرق
- ۲۹ ۳- هدف طرح
- ۳۰ ۴- کارکردهای طرح
- ۳۱ پیمان های تجارت متقابل با خط اعتباری محدود
- ۳۵ اتاق تسویه شانگهای (SCH)
- ۳۶ سامانه پیام رسانی شانگهای (SIFT)
- ۳۹ بانک تسویه و پرداخت شانگهای (BSP)
- ۴۰ ارز مجازی ابریشم (Silk Currency)

بازار ارز و طلای شانگهای (SEGM)

۴۱

۶- مزایا و فرصت های انجام طرح

۴۴

پذیرش مؤثر ایران و ایفای نقش فعال در اتحادیه

۴۴

مقابله با جهان روایی و استفاده از دلار برای اعمال نفوذ، قدرت، تهدید و تحریم

۴۵

کشورها

بسترسازی جهت تحقق هدف افزایش همگرایی منطقه ای در شرق

۴۸

بستر سازی جهت افزایش مبادلات تجاری با کشورهای منطقه و شرق

۴۸

استفاده ایران از مرزهای مالی و اعتباری عضویت دائم

۴۹

استفاده بیشتر از تناسب بالای تجارت ایران با اعضای SCO

۴۹

۷- سوابق پیشین طرح

۵۲

موافقت نامه همکاری سازمان منطقه ای (R.C.D)

۵۲

سازمان همکاری منطقه ای (SCO) سازمان همکاری اکو و ارز ECO

۵۳

ارز BTC عمدتاً با کشورهای غربی

۵۴

ارز پایاپای آسیایی (AMU)

۵۴

اتحادیه پایاپای آسیایی (ACU)

۵۴

۸- شناسایی بازیگران کلیدی

۵۶

قانون گذار

۵۸

سازمان همکاری شانگهای

۵۸

مجلس شورای اسلامی

۵۸

مجلس (پارلمان) کشورهای عضو

۵۸

دولت

۵۹

۵۹	دولت کشورهای عضو
۵۹	تصمیم گیر
۵۹	وزارت امور خارجه
۶۰	دفتر مقام معظم رهبری
۶۰	دولت کشورها عضو
۶۰	مجلس کشورهای عضو
۶۰	تسبیل کننده
۶۰	سازمان دافند غیرعامل
۶۱	مرکز همکاری های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری
۶۱	مرکز پژوهش های مجلس
۶۱	وزارت امور خارجه
۶۱	سرمایه گذاران
۶۲	دولت های عضو
۶۲	بانک مرکزی کشورهای عضو
۶۲	بخش خصوصی
۶۲	مشتریان اصلی
۶۳	صندوق توسعه ملی و صندوق های ثروت ملی کشورهای عضو
۶۳	مشتریان اصلی
۶۳	دولت های عضو
۶۳	تجار و فعالان اقتصادی
۶۴	نهادهای خدمات مالی (مانند بانک ها)

- ۶۴ نهادهای مالی و ارزی
- ۶۴ همکاران اجرای طرح
- ۶۴ سفرای پیشین و فعلی ایران در کشورهای عضو
- ۶۵ سفرای پیشین و فعلی کشورهای عضو در ایران
- ۶۵ ۹- مهم ترین چالش ها و موانع اجرای طرح
- ۶۵ زمان بر بودن
- ۶۵ چالش عدم آمادگی کشورهای SCO
- ۶۵ چالش عدم همکاری وزارت خارجه
- ۶۶ چالش عدم همکاری بانک ها و کارگزاری ها
- ۶۶ ۱۰- الزامات اجرای طرح
- ۶۶ پیگیری مجدانه طرح از سوی وزارت امور خارجه
- ۶۶ تبدیل طرح به یک نقشه راه به مدت
- ۶۷ وجود الزام قانونی برای پیگیری طرح
- ۶۷ پشتیبانی و الزام ضمنی از سوی بیت البر
- ۶۷ پیگیری مداوم از سوی رسانه ها
- ۶۸ توسعه ادبیات نظری طرح در محافل و مجلات علمی
- ۶۸ ۱۱- سناریوهای پیشنهادی برای اجرای طرح
- ۶۸ سناریوی کوتاه مدت
- ۷۱ سناریوی میان مدت
- ۷۱ جمعیت توافقات دوجانبه تجارت متقابل در اتاق تسویه واحد
- ۷۲ ایجاد سامانه پیام رسانی برای ارتباط اتاق تسویه با کشورها
- ۷۵ سناریوی بلندمدت

۷۵	ایجاد لایه پرداخت کلان با بانک تسویه و پرداخت
۷۶	ایجاد ارز مجازی برای جایگزینی حسابداری با دلار
۷۷	ایجاد بازار ارز و طلا برای لایه پرداخت
۸۰	۱۲- جمع بندی، نتیجه گیری و آرایه راهکار
۸۵	منابع

www.ketab.ir

مقدمه

با توجه به بنبه گیری غرب و آمریکا علیه ایران، یکی از استراتژی های مناسب، اتخاذ یک رد مسوبی با شرق و پیوستن به اتحادیه های در حال شکل گیری این حوز است. اما به صرف علاقه ایران به پیوستن به این اتحادیه ها کافی نیست و تجربه نشان داده است اگر ایران آورده ای برای این اتحادیه ها نداشته باشد، عملاً یا به این نهاد راه داده نمی شود و یا نمی تواند نقش جدی و موثری داشته و معمولاً به عنوان عضو ناظر شناخته می شود.

بنابراین باید نگاهی به داشته های ایران برای کشورهای شرقی داشت و از سوی دیگر در ازای ارایه این داشته ها، خراسته های در دبرد از این کشورها و اتحادیه ها داشت. به نظر می رسد با عنایت به افق روشن رشد چشمگیر اقتصادی کشورهای شرقی از یک سو و نیاز شدید آن ها به برقراری سوی دیگر، دسترسی به منابع انرژی مطمئن و اقتصادی به منزله یکی از اصلی ترین مزایا و دلایل نیاز این کشورها به ایران می باشد. اما ایران نیز در تبادلات مالی و انرژی خود با این کشورها دچار مشکل است؛ چراکه عمده تجارت کلایی ایران با کشورهای شرقی است. لذا می توان طرحی تهیه کرد که در ازای تامین انرژی و متقابلاً خرید کالا از این کشورها، فرایند تسویه مالی این نوع تعاملات اقتصادی

انجام پذیرد و طبعاً از این رهگذر جایگاه ایران به عنوان یکی از کشورهای بازیگر و کلیدی در مجموعه کشورهای عضو پیمان شانگهای تعریف و تثبیت شود.

بهترین مثال برای این روش، پول واحد کشورهای اروپایی (یورو)^۱ است که در سال ۱۹۹۹ انتشار یافت. این اتحادیه در ابتدا با ایده اتحادیه تجاری شامل گرفت و وقتی تبادلات دو جانبه کشورهای این اتحادیه به میزان قابل توجهی رسید؛ بسترهای آسان سازی تبادلات ارزی این مبادلات تحت نظام های تبادل پولی مشترک و در نهایت ارز مشترک ایجاد شد. در حالت نهایی این طرح، که هر هالی مستقر در یک ناحیه یا عضو یک اتحادیه اقتصادی یا سیاسی بین المللی، ارزی خود را کنار گذاشته و یک پول واحد جدید شکل می دهند و متناسب با جایگاه اقتصادی و سیاسی خود، در مدیریت این پول جدید نقش پیدا می کنند. این پول متعلق به کشور خاصی نیست و تحت قوانینی مدیریت می شود که از قبل مورد پذیرش تمام اعضا قرار گرفته است. این شیوه برای کشورهایی قابل استفاده است که دارای شرایط اقتصادی و سیاسی همگانی باشند و تلاطمات ارزی و تورمی آنها حداقل شود.

هرچند در شرایط کنونی و حتی در افق زمان مدتی، فراهم شدن بسترهای ایجاد چنین ناحیه مشترک پولی غیرممکن به نظر می رسد ولی باید چنین طرحی را در نظر داشته و از حالا در جهت ایجاد الزامات لازم آن تلاش نمود در غیراینصورت هرگز چنین ایده ای، حتی در بلندمدت محقق نخواهد شد. با عملی شدن این طرح، وابستگی به ارزهای جهان روا و دلار در تجارت کشور به حداقل خواهد رسید و لایه پرداخت نظام تبادلات مالی بین المللی تا حد قابل قبولی از تهدیدات مصون خواهد شد. برای همین منظور، سه سناریو زمانی در راستای معرفی و ایجاد چنین طرحی پیشنهاد می شود که در این کتاب هر یک از آن ها تشریح خواهد شد.

بدین منظور در بخش نخست کتاب ماهیت طرح به صورت کلی معرفی می شود و سپس بایسته های شکل گیری این ایده و ضرورت های عملیاتی سازی آن بیان می شود در ادامه کارکردها و نقاط اثربخش طرح معرفی گردیده و سپس اجزاء و ساز و کار اجرایی طرح معرفی می شود. پس از آنکه ساختار و ضرورت ایجاد این طرح مطرح شد مزایا و فرصت های استفاده از طرح احصاء خواهد گردید و با عنایت به اهمیت استفاده از تجارب موجود بمنظور ارتقاء سطح اثربشی و جامعیت طرح، ساختار مدل های مشابه با این طرح بررسی و نتایج حاصل از اجرایی سازی آن ها مرور می شوند. همچنین به منظور اجرایی سازی طرح مهم ترین ازبگان موثر در اجرای آن معرفی و چالش ها و موانع اجرایی سازی طرح پیشنهادی تبیین می شوند. در نهایت الزامات و عوامل موثر در اجرای موفقیت آمیز طرح تبیین گردیده و سرانجام سه سناریو برای اجرایی سازی آن پیشنهاد خواهند شد.

۱- تبیین کایت طرح

با توجه به افق روشن رشد اقتصادی در کشورهای بلوک شرق، می توان گفت که نیاز کشورهای شرق به انرژی روز به روز بیشتر خواهد شد. از سوی دیگر، ایران با برخورداری از $33/2$ تریلیون مترمکعب ذخیره گاز طبیعی و $157/8$ میلیارد بشکه ذخیره نفت و در مجموع در حدود 1000 میلیارد بشکه نفت در مقام نخست کشورهای برخوردار از ذخایر نفت و گاز در جهان محسوب می شود.^۱ بنابراین انرژی می تواند یکی از اصلی ترین دلایل نیاز این کشورها به ایران باشد. ایران نیز بواسطه تحریم ها در خرید کالاها و خدمات مورد نیاز خود از این کشورها دچار مشکل است. بنابراین می توان طرحی تهیه کرد که در چارچوب آن، در ازای ارایه انرژی از سوی ایران به این کشورها، ایران نیز